

Блок 2. Україна в процесі боротьби за збереження національної ідеї

Урок 27. Семінар. Україна у складі СРСР (1921-1991 рр.). Тематичне оцінювання

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

Головна думка

Радянський період поєднав модернізацію, урбанізацію, освіту і водночас тоталітаризм, репресії, русифікацію, голодомори та придушення свободи. Оцінювати його потрібно через долю людини, права нації та ціну державної політики.

На уроці потрібно зрозуміти	Після уроку студент/студентка зможе
неп і українізація; сталінський тоталітаризм; війна і повоєнний період; деєталінізація та дисиденти.	пояснювати ключові поняття; називати основні дати; аналізувати причини й наслідки; робити короткий історичний висновок.

Дата	Що запам'ятати
1922	утворення СРСР.
1932-1933	Голодомор.
1941-1945	німецько-радянська війна.

Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.

1. Карта уроку: логіка вивчення теми

Крок	Питання уроку	Що потрібно запам'ятати
1	Неп і українізація	причини → перебіг → наслідки → значення
2	Сталінський тоталітаризм	причини → перебіг → наслідки → значення
3	Війна і повоєнний період	причини → перебіг → наслідки → значення
4	Десталінізація та дисиденти	причини → перебіг → наслідки → значення
5	Криза і шлях до незалежності	причини → перебіг → наслідки → значення

Проблемне питання

Яке значення мала тема «Семінар. Україна у складі СРСР (1921-1991 рр.). Тематичне оцінювання» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

Поняття	Навіщо потрібне на уроці
Тоталітаризм	допомагає точно пояснити явище: режим повного контролю держави над суспільством.
Репресії	допомагає точно пояснити явище: каральні дії влади проти реальних або уявних противників.
Русифікація	допомагає точно пояснити явище: витіснення української мови й культури російською.

2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: семінар. україна у складі срср (1921-1991 рр.). тематичне оцінювання.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і

самостійного опрацювання.

Історичний фактор	Що він змінює	На що звернути увагу
Неп і українізація	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Сталінський тоталітаризм	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Війна і повоєнний період	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися
Десталінізація та дисиденти	впливає на владу, суспільство, культуру або економіку	які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися

Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

3. Основний зміст теми

Пункт	Пояснення
1920-ті	Неп і українізація дали обмежене культурне піднесення під контролем партії.
1930-ті	Сталінізм приніс колективізацію, Голодомор, терор і русифікацію.
Війна і повоєнність	Україна пережила окупацію, масові втрати, відбудову і нові репресії.
Відлига	Часткове пом'якшення сприяло появі шістдесятників, але не демократії.
Застій і дисиденти	Криза системи поєднувалася з придушенням інакомудства.

Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

4. Причини, перебіг і наслідки

Причина / умова	Як проявлялася	Наслідок
Неп і українізація	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Сталінський тоталітаризм	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Війна і повоєнний період	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Десталінізація та дисиденти	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність
Криза і шлях до незалежності	створювала нові можливості або конфлікти для українців	впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність

Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

Причини	Подія	Наслідки
передумови, суперечності, інтереси груп	конкретні рішення, війни, реформи або організації	зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві

5. Діячі, організації та суспільні сили

Хто / що	Роль у темі
Микола Скрипник	пов'язаний з українізацією.
Йосип Сталін	символ тоталітарного терору.

Хто / що	Роль у темі
Олександр Довженко	видатний діяч культури радянської доби.
Ліна Костенко	представниця шістдесятництва.
Українська Гельсінська група	правозахисна організація.

Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

Питання до діяча/організації	Відповідь має містити
Яку мету мав?	політичну, соціальну, культурну або військову мету
Якими методами діяв?	реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація
Який наслідок?	що змінилося після його/її діяльності

6. Основні поняття

Поняття	Коротке визначення
Тоталітаризм	режим повного контролю держави над суспільством.
Репресії	каральні дії влади проти реальних або уявних противників.
Русифікація	витіснення української мови й культури російською.
Правозахисний рух	боротьба за права людини і національні права.

Поняття	Як використати у відповіді
Тоталітаризм	Скажіть: «Тоталітаризм - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Репресії	Скажіть: «Репресії - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.
Русифікація	Скажіть: «Русифікація - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Поняття	Як використати у відповіді
Правозахисний рух	Скажіть: «Правозахисний рух - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.

Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

7. Основні дати

Дата / період	Подія / значення
1922	утворення СРСР.
1932-1933	Голодомор.
1941-1945	німецько-радянська війна.
1956	десталінізація.
1991	відновлення незалежності України.

Хронологічна стрічка

1922 → 1932-1933 → 1941-1945 → 1956 → 1991

Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

8. Схема для розуміння

Що відбувається	Механізм	Результат
1920-ті	ключові дії та суперечності	історичний результат
1930-ті	ключові дії та суперечності	історичний результат
Війна і повоєнність	ключові дії та суперечності	історичний результат

Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.

Завдання	Як виконати
Перетворіть схему на текст	кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком.
Додайте факт	до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.

9. Підсумок уроку

Теза	Пояснення
1. Радянський період поєднав модернізацію, урбанізацію, освіту і водночас тоталітаризм, репресії, русифікацію, голодомори та придушення свободи.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.
3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.	Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку.

Відповідь на проблемне питання

Тема «Семінар. Україна у складі СРСР (1921-1991 рр.). Тематичне оцінювання» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

10. Перевір себе

Рівень	Завдання
Базовий	Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати.

Рівень	Завдання
Середній	Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.
Достатній	Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.
Високий	Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату.

Міні-тест	Варіанти відповіді
1. Найважливіше в темі - це...	А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.
2. Повна історична відповідь має містити...	А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.
3. Історичне значення події - це...	А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників.

Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.